
Kun Árpád

MEGINT VISSZAVÁRUNK

Regényrészlet

2005 őszén egyik napról a másikra kellett hazaköltöznünk Bordeaux-ból, ahol magyar lektorként tanítottam az ottani egyetemen. A magyar állam hiába küldött ki négy évre, a dékáni hivatalban nem hosszabbították meg a tanév kezdetével a két évre szóló szerződésemet. Nem mintha elégedetlenek lettek volna a munkámmal, az, hogy az óráimon mit kezdek a diákokkal, egyáltalán senkit sem érdekelt. A tamil származású dékán, a szép nevű Singaravelou vérekes, barna szemével úgy nézett rám, hogy érzem: kettőnk közül én vagyok az egzotikusabb, amiért az államközi szerződés kötelező erejére hivatkozom, majd szabatosan elmagyarázta, mintha gyöngyök peregnének a szájából, azt, ami már a fellebbezésemre írt válaszlevelében is benne foglaltatott, tudniillik, hogy a rektori rendelet alapján ők kétéves szerződést kötnek minden egyes lektorral. Kiadagolt udvariassággal adta a tudtomra, hogy már azzal külön kegyben részesít, hogy korábbi akadémuskodásomra személyesen fogad a dolgozószobájában. Néhány perces diskurzusunk után megköszönve eddigi munkámat, kezét szorított velem párnás tenyerével, de a kijáratot már magamnak kellett megtalálnom, mert ő – némileg teátrálisan – visszatemetkezett az irataiba.

A következő héten a magyar rendszámú kamion teljes szélességében kitöltve a szűk Minvielle utcát, ahol laktunk, óvatosan tolatott befelé az egyirányú forgalommal szemben, amíg az egyik első emeleti erkély kiugró részén fenn nem akadt a rakodótere: a vastag autóponyvát meghorzsolta a likacsos mészró, amely a hajdan itt ringó tenger csigáinak házából üledett le az évmilliók folyamán, majd az utóbbi pár száz évben a borkereskedői paloták építőköveként szolgált. A kamionos kiugrott a vezetőfülke magasából a bitumenre, míg körülötte sárgásfehér kőmorzsalék szitált a levegőben.

– Ezt persze nem bírta jelezni az a kurva GPS – morogta a fogai között, majd már hangosan hozzátette: – Meg ugye maga se árulta el az előbb a telefonban.

Az utóbbi megjegyzést már nekem címezte, aki, meghallva a tolatás pityegését a nyitott ablakon át, közben odaértem. Az arcán megjelenő kifejezéssel, ami a szemrehányás és a felelősségre vonás keveréke volt, a bordeaux-i utcán nem találkoztam az utóbbi két évben, viszont korábbról, a magyar hétköznapiakból az unalomig ismertem, ahogy most kakukktójásként felbukkanva, a másmilyen díszletek között riasztó idegenséggel hatott.

Orsíról néhány hete derült ki, hogy terhes a második gyerekünkkel, akit aznap hajnalban már keservesen el is siratott, mivel egyszer csak megszűnt a mellfeszülés, a késszúrászerű alhasi fájás, minden olyan terhességi tünet, amit szerinte folyamatosan kellett volna éreznie, ráadásul több véres cseppnek a nyomát fedezte fel a bugyijában. De még nem hagyott fel minden reménnyel, nem cipelt, csak csomagolt. Mégis sikerült hamar bepakolnunk a holminkat a néhány házzal távolabb megálló kamionba egy helyi rockzenekar tagjaival, akikkel együtt szüreteltem a szőlőt azon az őszön Rothschild bárónő pauillaci birtokán.

A Balassi Intézet, amely két éve Bordeaux-ba küldött magyar lektornak, a hazaköltözésünk után kegyelemből Budapesten is foglalkoztatott: a kínai piac vietnami árusait, akiknek ez a tanfolyam a tartózkodási engedély feltétele volt, taníthattam magyarul beszélni, de, ahogy az intézet vezetése kikötötte, csak arra a tanévre és csak félállásban. Az innét kapott fizetésem az óbudai lakásunk rezsijét sem fedezte, mégis boldogultunk anyagilag annak a munkanélküli-segélynek köszönhetően, amit a francia egyetemi állásom után folyósítottak. Ahhoz azonban, hogy erre az úgynevezett „állástalálási támogatás”-ra egyáltalán jogosult legyek, kötelező módon folyamatos és röghöz kötött munkahelykeresésben kellett volna részt vennem a francia munkaerőpiacon. Ezért a bordeaux-i állásközvetítő irodának azt a látszatot kellett keltenem, hogy még mindig helyben lakom. Jean-Pierre-nél, az egyik bordeaux-i barátunknál volt a hivatalos lakcímem, odajött a postám, amiből a legfontosabbak az állásközvetítőtől érkező levelek voltak. Azokat Jean-Pierre mindig felbontotta, értesített, hogy mit írtak, és hogy nem kell-e személyesen is megjelennem. Ez utóbbi csak kétszer, hónapokkal előre beütemezve fordult elő. Akkor az Orient expresszel Budapesttől Párizsig, majd onnét a nagy sebességű vonattal Bordeaux-ig utaztam, és úgy sétáltam el a Garrone-parti irodaházig, léptem be az előadóhoz, mintha néhány utcával arrébből, tíz perc séta után érkeztem volna meg. A jogosultságom fenntartásához csak a rendelet betűje szerint volt szükség franciaországi jelenlétre, istenigazából nem, elég volt hozzá havonta felhívnom egy számot, ahol a gépi hang utasításait követve a különböző menüpontok között lépkedtem a gombok lenyomásával.

Ötévesen láttam először a konyhánkban anyám egyik barátnőjét, ahogy kisterpeszben állva felgyúrte a szoknyáját, és a lába közötti sötétségben matatva, leakasztott az egyik oldalról egy rúd nyári turistaszalámit, a másikról pedig egy szép szelet, kétrét hajtott dagadót. A munkahelyéről, a húsüzemből jött, ahol a portai ellenőrzésen ilyen módon elrejtve hozta át a lopott árut, amit az anyám jóval a bolti ár alatt vett meg tőle. Az elkövetkező években a vajás kenyereinkre otthon vastagra szeletelt nyári turista került télen-nyáron, ahogy vasárnapi ebédként meg sokszor töltött dagadó gőzölgött a tálon. Mindkettő a fogamra való volt, nem tudtam megunni őket, közben pedig ellestem ebből és más példákából, hogy az intézmények meglopása nem számít bűnnek. Amíg az egyes emberé viszont továbbra is az maradt, mint azt annak a farmernadrágnak a példája is megmutatta, amely 1976. május elején a ruhaszáritó kötelünkön lógott. Bár a szemem sarkából már megállapítottam, hogy ott van, de csak azután néztem meg alaposabban, hogy az anyám leszedte a kötélről, és az egyik reggel odanyújtotta, hogy vegyem fel, miközben magyarázta, hogy valaki kitehette száradni, de már egy hete feléje se nézett, ami azt jelenti, hogy többé már nem kell neki. Tizenegy évem hajlíthatatlannak hitt logikájával megvizsgálva, anyám érvelését hibátlannak találtam, készséges társa lettem az önámításban. Kezembe vettem a tulajdonosát vesztett farmert, amihez hasonlót nem érintettem addig soha, csupán néhány kiválasztotton csodáltam meg, és legfeljebb ködös álmom volt róla, hogy majd egyszer nekem is lesz, hiszen a Magyar Népköztársaság területén ilyet akkoriban nem árultak boltban, egyedül feketén vagy külföldről lehetett beszerezni.

Nem világmárka volt, inkább jugoszlávnak nézett ki, ami csak annál különlegesebbé tette a szememben. Sose találkoztam még ilyesfajta viselkedésű ruhaanyaggal, amely kérgesre száradt, mintha az emberi testtől függetlenül is külön étellel bírna, ennek ellenére engedelmesen rám simult. Ez a konkrét darab egyenesen úgy állt rajtam, mintha rám öntötték volna. Rögtön éreztem, hogy más emberré válok benne. Az utcán

magabiztosabban jártam, az iskolában határozottabb lett a fellépésem, és hiába teltek az órák, nem akart múlni bennem az újdonság bizsergető varázsa. Ahogy a következő három napon sem, amikor éjjel-nappal rajtam volt a varázserejű ruhadarab. Negyedik nap az iskolából hazafelé az utcánkba fordultam be a hirdetőoszlopnál, amikor egyszer csak megrántottak hátulról a farmernadrágnál fogva. Olyan keményen tartottak ujjal az egyik hátsó övtartóba akaszkodva, hogy a törzsemmel nem bírtam rendesen megfordulni, a fejemet is hátra kellett csavarnom. Éva volt az, a szomszéd nagylány.

– Most azonnal leveszed a nadrágomat! – kiáltott rám.

Éváék az egyemeletes házban felettünk laktak. A ruhaszárító kötél az ő ablakaikkal szintén szemben volt, mint a mieinkkel, a lépcsőházuk viszont a ház másik végében vitt fel az emeletre. Nekik kerülő lett volna odateregetniük, ezért a fürdőszobában volt a fregolijuk. Csak hébe-korba került egy-egy ruhájuk mégis a kötélre, ahogy ez a farmer is.

A nadrág szerencsére megakadt a derekamon, Éva hiába kezdte rángatni, nem csúszott lejjebb. Addig könyörögtem, amíg végül sikerült elérnem, hogy legalább a házunk sötét kapualjába bevonuljunk.

Éva nyolc évvel volt idősebb nálam, magyar fiúja sose volt, csakis idősebb olasz férfakkal levelezett, akik meg-meglátogatták. Időnként beléjük lehetett botlani a közös udvaron: sötétbarnák voltak, lófogakkal teli, széles mosollyal, a szememben egytől egyig Adriano Celentánóra hasonlítottak, akit nemcsak rádióban hallottam, de tévében is láttam. Még hozzá éppen Éváéknál, akikhez be szoktunk kéredzkedni a bátyámmal esténként tévét nézni, mivel saját készülékünk akkor még nem volt. Az egyik este úgy érkezünk meg, hogy Éva éppen befejezte az esti zuhanyozást, és, mintegy csapdába esve, kénytelen volt a belépésünk előtt beugrani a paplan alá az ágyba. Amikor a közben elkezdődött filmben éjszakai jelenet lett, kihasználta a félhomályt, felkelt a paplanba bugyolálva, de a paplan lépés közben a lába alá gyűrődött, és letaposta magáról. Köztünk meg a képernyő között már anyaszült meztelenül rohant át, amíg el nem érte a szomszéd szoba ajtaját, amit sikítva csapott be maga után.

A pucér rohanás a bátyámnak szólt, de talán nekem volt emlékezetesebb: én ekkor láttam először meztelen női testet a valóságban. Szabályos volt keményen ringó mellettkel, nem nagyokkal és elomlóakkal, mint amelyeneket esténként láttam olyankor, amikor anyám, nem zavartatva magát restelkedő jelenlétemtől, kibújt a melltartójából. Ezek nem voltak annyira az ízlésem szerint valók, mint az anyáméi, de azért izgatók. Rácsodálkoztam, mekkora különbség van Éva öregasszonyos arcának és szabálytalan orrának rondasága és testének kívánatos szépsége között.

A kapualjban lehúzza a slicc cipzárját, eredményesebben rángatta a farmert, mint az előbb, ráadásul csúszott vele az alsógatyám is. Még azelőtt odakaptam, hogy előhimbált volna félelemtől kukaccá zsugorodott szegény faszom, de az így is lelepleződött, hogy az ágyékom még teljesen szörтелен. Miután kiléptem a nadrágszárból is, Éva elviharzott jogos tulajdonával, én meg befaroltam két kuka közé, hogy időt nyerjek.

Már nem a nyílt utcán voltam, hanem félig otthon, mégis jó hatvan métert kellett még megtennem az ajtónkig a közös udvaron, végigmenni a függőfolyosó alatt, ahol, mint mindig, Weisz bácsi üldögélt a kerekesszékekben, aztán a másik szomszéd, Bognárék ablakai mellett, végül a Pajricsék borospincéje előtt. Weisz bácsi elég rossz szögből láthatott rám, de Bognár néni híres, fehér muskátlijait öntözte kihajolva, ahogy a pince lejárataánál meg vadidegen szesztestvérek támasztották a hámló vakolatú falat. Bármekkora nagyfiú voltam, gatyátlan vonulásom alatt bömbölve sírtam, mint egy alsós, olyan hangerővel, hogy senki megjegyzését se halljam.

Az intézményekkel szembeni ügyeskedés tehát része volt a neveltetésemnek, és azt azóta se szüntem alkalmazni. Így például a távoli Garrone-parti irodába útra kelve, az Orient expresszre az utolsó magyar állomáson, Hegyeshalomnál szálltam fel, ott, ahol leszállt az a magyar kalauz, aki gyanútlan nyugat-európai kollégáival ellentétben rögtön kiszúrta volna hamis román vonatjegyemet, amit titkos hálózaton keresztül, közvetítőtől vettem a valódi jegyár töredékéért, és a saját kezemmel tölthettem ki rajta a nekem tetsző útvonalat.

Minden dörzsöltségem ellenére is megfeküdte a lelkiismeretemet a havi egyszeri, egyoldalú beszélgetés a gépi hanggal. Hiába mantráztam magamban, hogy ahhoz képest, mekkora összeghez jutok hozzá magyar viszonylatban, micsoda semmi kis szabálytalanságot kell végrehajtanom, mégis már napokkal előtte szorongtam, a határidő szerinti utolsó napig halogattam a hívást, és miután rászántam magam, idegességemben sokszor rosszul pötyögtem be a magyarnál két jeggyel hosszabb franciaországi telefonszámot, ami miatt először egy éneklő női hang sajnálkozott, mondván, hogy nem létező számot tárcsáztam, próbáljam újra. Az én beszélgetőtársam a másik nemhez tartozott, és minden gépies jellege ellenére számomra azzal a jellegzetes baritonnal szólt, amit Jean Gabintól Mitterrand-ig minden francia férfihangba belehallottam. Emiatt, miközben az utasításait követve lépkedtem a menüpontok között a billentyűzet nyomkodásával, a szívem mélyén végig attól tartottam, hogy ez a hang mégiscsak egy valóságos személyhez tartozik, aki bármikor el tudna térni a betáplált szövegtől, például nyomatékosan felszólíthatna, hogy ne vegyem igénybe törvénytelenül a dicsőséges Ötödik Köztársaság szociális ellátását a továbbiakban.

A telefonhívás végeztével fellélegeztem, néhány napig boldogított a tudat, hogy a következő beszélgetésemről egy hónapnyi távolságra kerültem. Arra a néhány napra az állandó gyomorégésem is enyhült, amit még Bordeaux-ban szedtem össze magamnak azzal, hogy minden vacsora után bőséges sajtjálát kóstolgattam csersavas vörösborokkal. Budapesten azután hiába maradt el a sajtjál és csökkent a borokban a csersav mennyisége, a gyomorégés csak annál hevesebb lett. Orsi vizsgálatokra küldött, ahol gipszet nyeltem, szondát eresztettek le belém a nyelőcsövön át, kezdődő polipot vágtak ki a gyomorfalamból, és egy agilis doktornő szörnyülködve fedezte fel a röntgenen óriási, kétes foltokkal tarkázott májamat, ami miatt két hétig, amíg a leletem készült, a nyakamba vettem a biztosan ölü májrák lidércét, bár emlékeztem rá, hogy apám mája minden absztinenciája ellenére szintén akkora volt, mint egy jókora ponty. Mindenesetre, amikor reggelente a kínai piac vietnamijait mentem tanítani a Balassi Intézetbe, és átszálltam egyik buszról a másikra az Erzsébet hídnál, mindig betértem a betonlehajtó alatti ivócsarnokba, amelynek márvánnyal borított, kopár falai között mintha anyám régi társaságának alakjai ácsorogtak volna a Hévízi-tóról, ahová be szokták utalni a rossz forgói miatt, csupán a hetvenes évek óta elfelejtették pajzán vicceiket, és kedélytelen nyugdíjasokká öregedtek. Közöttük döntöttem magamba a homályos falú üvegkorsóból a fél liter gyógyvizet, ami egy időre valóban elmulasztotta a gyomorégésemet, cserébe viszont kénese ízűeket böfögtem, miközben az alanyi és tárgyias ragozásra oktattam a riadt arcú vietnamiakat.

A Garrone-parti irodában már nem egy gépi hangot, hanem a rám kiosztott előadót kellett megtevéstennem. A fémváz, könnyű íróasztal két oldalán, amely nem változtatott át minket mellszoborrá, mivel az asztalrész üveglapja a test lenti részét is látni engedte, két hús-vér ember ült egymással szemben: egy férfi és egy nő. Ez a fajta személyesség mindig is az elemem volt, elő tudtam adni régi, jól begyakorolt szerepemet: a

mérsékeltlen szerencsétlen, fellegekben járó intellektuel pasast, aki általában boldogul a mindennapokban, de most, ahogy zavartan utal rá, anyagilag nehezebb szakaszba jutott az élete. Az elkerülhetetlen ferdítésekben mintegy mellékesen siklottam át, azt viszont, hogy hogyan tervezek kitörni az úgynevezett munkanélküliségemből, ihletett lendülettel ecseteltem. Ezen a ponton a hazugságom lelkiismeret-könnyítő féligazsággá változott. A valóságnak ugyanis teljes mértékben megfelelt, hogy versenyvizsgára készülek, amelynek sikeres letétele után biztos állás vár mint európai uniós szakfordítót.

Az ötlet a versenyvizsgáról Bordeaux-ban fogant meg bennem még azelőtt, hogy a lektori szerződéseim körüli bonyodalmak elkezdődtek volna. Egyik napról a másikra szélesvásznú vízióm lett jövőndő brüsszeli életünkről, amelyben jól kereső uniós hivatalnokként tevékenykedünk Orsival valami panorámás, posztmodern irodában, szabadidőnk pedig egyre több gyerekünkkel töltjük békés biztonságban. Csak azt nem láttam még, hova illeszthető be a képbe az én írói elhivatottságom, de ezt egyelőre a jövőre bíztam, és ugyanazzal a vakhittel, ahogy régen az ógörög nyelvbe vetettem magam, meg ahogy később franciául tényleg megtanultam, belekezdtem a vizsgára való felkészülésbe. Orsi eleinte tartózkodó volt, de lassacskán sikerült fellelkesítenem, és Budapesten már, miután kiderült, hogy a második gyerekünkkel mégsem vetélt el, tanulással töltötte ki a terheesség nyugodtabb időszakát. Beszereztük az Európai Unió történetét, sőt a maastrichti szerződést is németül, angolul, franciául, magyarul, sőt dánul is, becsületesen átrágtuk magunkat rajtuk választott nyelveinken, szakszövegeket fordítottunk magyarrá, és tesztkönyveket oldottunk meg, ahol a feladatsorok azt a szövegértési gyakorlatot modellezték, amely a jelentkező logikájának pontosságát és legfőképpen gyors felfogását volt hivatva lemérni.

Aztán eljött a versenyvizsga napja. Elmentünk metróval az Örs vezér térig, ahol Orsi hét hónapos hasához igazítva a tempónkat, kényelmesen átsétáltunk a buszmegállóba. Ott már jól ki lehetett szűrni a várakozók között a velünk hasonszórú bölcsészeket, akik mind ugyanoda tartottak, ahova mi. Kissé elkedvetlenített, hogy ez az én nagyszerű vizsgaötletem, amelynek meg kellett oldania a jövőnket, számtalan más embernek a fejéből is kipattanhatott, és azon – hiába hittem személyes tulajdonunknak – ennyi mindenkivel vagyunk kénytelenek osztozkodni. Amikor felszálltunk a buszra, szóba elegyedett velünk egy vörösesszőke lány, Petra, aki rögtön észrevette magának Orsi hasát. Bár a „hányadik hónapban vagytok?” kedélyes és obligát kérdése után a vizsgáról beszélgettünk, átütött a viselkedésén a magányos nő gyerek utáni sóvárgása, ami miatt a boldog ember pozíciójából, mintegy felülről lefelé szólhattam hozzá, miközben persze civilizáltan leplezni próbáltam ezt a szintkülönbséget. Felsőbbségem tudatát csak megerősítette, amikor kiderült, hogy nagy vonalakban ugyan átnézte az Európai Unió történetét, de, velünk ellentétben, a szövegértési feladatra nem készült, az általunk beszerzett tesztkönyvekről még csak nem is hallott, és soha nem oldott meg egyetlen feladatsort sem.

– A szövegértésre egyébként sem lehet felkészülni. Annál úgyis az számít, milyen gyors az ember felfogása – hallottam tőle, és lesajnálva állapítottam meg, hogy menyire felkészületlen, tájékozatlan és naiv.

A BNV területe, ahol a buszról leszálltunk, már nyüzsgött a bölcsészkinézetű figuráktól, akik közül többen is ismerősek voltak a múltból az egyetem folyosóiról, egyesek pedig az irodalmi életből. Kénytelen voltam belátni, hogy én is ehhez az éhenkórász siserahadhoz tartozom. De még reménykedtem, hogy különb vagyok az átlagnál.

Hús évvel korábban már jártam ezen a helyen. Akkor sikerült fordítanom a sorsomon.

Abban az 1985-ös évben a Felszabadulás negyvenedik évfordulóját április 4-én katonai parádéval ünnepelte a magyar néphadsereg. A parádét előkészítendő felvezényelték Budapestre a bajai lövészezrednek azt a századát, amelybe előfelvételis katonaként be voltam sorozva. A mi szakaszunk nem jutott el a Dózsa György útra, ahol a gyakorlás, majd a felvonulás zajlott, mi a kiszolgáló személyzethez tartoztunk, azon a konyhán mosogattunk, amely a BNV területén, az egyik csarnokban üzemelt. Miután a fehér és fekete mosogató többhektós vályúiban letisztítottuk az edényeket, tányérokat, és áttettük őket a csöpögetőbe, szusszanásnyi időnk lett, hogy elszívjunk egy cigarettát a szabadban. Reggel még hűvös volt a levegő, de dél körül a csarnok fala mellett, árnyékban már langyosan cirógatott a nap. Azokban a hetekben szedtem össze, mosogatóléttől csöpögő gatyában a hideg betonon ülve, egy életre az aranyeremet, miközben a szolgálat után, délután és este nagy tervemet próbáltam valóra váltani.

Előzőleg kétszer jelentkeztem a budapesti bölcsészkarra. Másodszorra már mind a négy gimnáziumi év történelem- és irodalomtankönyvét bemagoltam, olyan alaposan, hogy lapszám szerint fel tudtam idézni az apró betűs részeket is, legyen szó akár Lenin Finnországba meneküléséről, akár az ironia romantika korabeli értelmezéséről. A túljelentkezés és a gimnáziumból hozott pocskék jegyeim miatt azonban akkor sem vettek fel. A szabályok szerint a harmadszori jelentkezésnél már a vizsgán szerzett pontokat megduplázva számították ki az összpontszámot, ami megnövelte az esélyeimet. Csakhogy a másodszorra elért alacsonyabb pontszámommal közben felvettek egy vidéki főiskolára, és előfelvételis katonaként be kellett vonuljak. Márpedig – úgy számítottam – ahhoz, hogy rendesen felkészüljek harmadszorra is a felvételi vizsgára, előtte legalább egy hónapig mindennap tanulnom kellett. Ezt a szabad egy hónapot sorkatonaként nem tudtam sehogy másként megszerezni, csak úgy, ha betegszabadságot veszek ki. Felmerült tehát a kérdés, hogy milyen betegséget szedjek össze vagy, jobb híján, szimuláljak.

A fekete mosogató vályújánál párban sűrűltük a százötven literes edények odakozmált alját egy biológia szakra felvett fiúval. Miután előadtam neki a gondomat a leégett ételmaradéktól barna színű, az Ultrától pedig selymes tapintású mosogatólé fölött, ő a legközelebbi cigarettaszünetben leülve mellém a hideg betonra, olyan tippet adott, amit a bátyja egyik barátja kipróbált, és neki bejött.

Aznap este vettem magamnak a szakácsoktól másfél kiló füstöletlen zsírszalonnát, amit másnap hajnalban, ébresztő előtt előhúztam a párnám alól, és, miközben még az egész szakasz aludt a körletben, éhgyomorral, diszkrétan elkezdtem befalni. Eleinte nagy szeleteket nyiszáltam a kincstári kanálgép életlen késrészeivel, hangosan sercegett a zsírszövet rostja a fogaim alatt, elszántan nyeltem és nyeltem. A hófehér szalonnaréteg azonban túl lassan fogyott a bürke kemény táblájáról ahhoz képest, hogy az öklendezés viszont nagyon hamar jelentkezett a nyelőcsövemben, és utána egyre csak erősödött. Az undortól végül már se rágni, se nyelni nem bírtam. Akkor egészen apró kockákat vágtam, amiket közvetlenül a torkomba dobva próbáltam leküldeni. Az új módszerrel csak rövid ideig tudtam becsapni a perisztaltikámat, utána megint visszajött az öklendezhetnékem. Minden újabb szalonnadarab magamba kényszerítésével azt kockáztattam, hogy kihányom az előzőeket. Kénytelen voltam feladni. A megkezdett szalonnatáblát betettem az ágy alá, visszafeküdtem, és félálomba merülve arról fantáziáltam, hogy talán ennyi is elég lesz az áhított epegörchöz. De nem lett elég, csak

arra, hogy még két napig időnként szalonnás ízűt böfögjek, miközben, mint valami belső áram, minden porcikámat úgy megrázta az undor, hogy belevonaglottam.

Az egyik bőffenés után odajött hozzám egy másik előfelvételis, aki a keringő pletykákból értesült a gondomról, és bizalmasan újabb tippel szolgált. Ő egy szimuláns vakbeles esetét ismerte az ezredből, aki simán megműtette magát. A tanácsára ott nyomban felhajtottam két pohár jól megszózott langyos vizet, amitől hamarosan előntötte arcomat a forróság. Elmentem a gyengélkedőre, megmérték a lázamat: 39,2 volt. Ezenkívül alhasi fájdalmakra panaszkodtam, ami nyomásra és bizonyos körkörös lábfejmozgásra jött elő. Az orvos azonnal átkísértetett a rajvezető tizedesünkkel a legközelebbi kórházba, ott fel az első emeleti sebészetre, ahol pizzámát nyomtak a kezembe. Miután átöltöztem, egy nővérke átvett a tizedestől, akinek elcsíptem még irigykedő pillantását a becsukódó ajtó résében, amikor a folyosóról egy szűk helyiségbe léptem. Odabent csak egy viaszosvászonnal letakart ágynak volt hely, ahova a nővérke utasítását követve le kellett feküdnöm, miután a fenekemről letoltam a nadrágot.

Ez a nővérke volt hosszú hónapok óta az első nőnemű embertársam, akivel találkoztam. A jelenléte olyan varázslatosan hatott rám, mintha összesűrűsödött volna lényében az anyám, nagyanyám, nagynénéim és minden általam ismert és ismeretlen lány és asszony. Nagy-nagy gyengédség és erős sóvárgás fogott el iránta, amit csak az abból fakadó kínos érzés tompított, hogy a pucér hátsó részemet kellett feléje fordítanom. Lopva megvizsgáltam, hogy milyen látványt nyújthatok. Sajnos csak két szőrös, rikítóan fehér fenékpofát láthattam, amelyeknek sötét vágata viszont megnyugvásomra nem árulta el, hogy legújabbban aranyérral küszködöm.

Egy szusszanásnyi haladékom volt a szégyenkezésben, mivel a nővérke egyelőre háttal nekem tevékenykedett. Összecsavart gumitömlőt vett elő, kihajtotta, az egyik végét rácsavarta a kézmosó csapjára, majd kerített egy tölcser formájú eszközt, és azzal a kezében fordult vissza hozzám.

– Na, nézzük azt a popót – mondta, inkább csak magának. A tenyerét szinte oda-csapta az egyik fenékpofámra, félrehúzta, míg a másik kezével a tölcser egy avatott mozdulattal felnyomta a végbélnyílásomba.

– Mit tetszik csinálni? – kérdeztem elborzadva.

– Beöntést kap a műtét miatt – felelte, miközben a gumicsövet a tölcserbe tette, és a csapot megnyitotta. – Semmi izgalom, hamar túl leszünk rajta.

Bizsergő áramlást éreztem alul a beleimben. Most láttam először, hogy a nővérke velem egyidős, ráadásul piszok csinos.

– Majd ha a vakbelét kikapták, tessék megmutatni az orvosnak az aranyerét – tette hozzá könyörtelenül.

Miután csurig töltött, visszahúzhattam a gatyámat, és az útmutatását követve felkerestem a folyosó végi végét, tízperces várakozás után könnyítettem a beleimen, aztán végigkoplaltam a napot. Másnap reggel már a műtőbe toltak volna be, amikor a levett vérmintából kiderült, hogy nincs a szervezetemben gyulladás, ergo vakbelem sem lehet.

Elnéző mosollyal nyomta kezembe a ruhámat a nővérke, aki már egy idősebb nő volt a következő váltásból. Miután felöltöztem, elmagyarázta, melyik villamossal jutok vissza a BNV területére. Egy óra múlva megint ott álltam a fekete mosogató vályúja mellett.

Nem adtam fel. Este a takarodó előtt odamentem azok közül a volt köztörvényes bűnözők közül az egyikhez, akikkel előfelvételis katonákként össze voltunk vegyítve a században. Apró termetű cigány fiú volt, néhány évvel lehetett idősebb nálunk, de a

kinézete alapján úgy éreztük, mintha apánk korabeli lenne. Azt beszéltek, hogy embert ölt, de nem ítélték el, mert fiatalkorúnak számított az elkövetés idején. Mindig annyira mosolygós, halk szavú és segítőkész volt, hogy a pletykát nem tudtam komolyan venni egészen addig, amíg egy éjjel a kimenőjáról részegen jött vissza. Takarodó után volt, elalvóféltben feküdt mindenki az ágyában, miközben ő támolyogva vetkőzött. Az ilyenkor szokásos neszezés lassan elégedetlen dörmögéssé, majd hangos szitkozódássá változott.

– A bűdös kurva anyátokat! Nem halljátok, mit ugatok? – üvöltött fel egyszer csak, és rácsapott a villanykapcsolóra. Miután a hirtelen fény okozta káprázat eloszlott a szememből, azt láttam, hogy egy hosszú, egyenes pengéjű késsel a kezében hadonászik, és rángatja ki a hozzá legközelebb fekvő embert az ágyból.

– Sorakozó van, gecik! Mindenkit leszúrok, ha elő nem adjátok a pénzemet!

Legtöbbünk kába volt, de a villogó penge látványából mindenki értett, és még a rajvezető tizedes is kipattant az ágyból. Egy perc alatt előkerült a stoki alá esett pénztárca.

Most odaültem hozzá az emeletes ágy földszintjére, ahol már kincstári pizsamába bújva gondosan élére hajtogatta a gyakorlóját, és megkérdeztem tőle, hogy hajlandó lenne-e eltörni a kisujjamat. Barátságos arca elfintorodott, és azt felelte, hogy kérjek tőle bármit, csak ezt ne, már annak a gondolatától is felfordul a gyomra, hogy tiszta fejjel csontot törjön, csak indulatból lenne képes ilyesmire. Félig tréfásan megkérdeztem tőle, hogy akkor esetleg felbosszantsam-e, amire komoly arccal annyit válaszolt, hogy inkább ne tegyem, mert ha a szar előnti az agyát, akkor nem az ujjamat töri el, hanem, ahogy magát ismeri, hasba szúr. Ilyesfajta sérülést, aminek átláthatatlan szövődményei lehetnek, nem akartam, ezért tanácstalanul sóhajtottam egyet. Ekkor az emeleti ágyrészről ledugta közénk a fejét a rajunk előfelvételis mesterlövésze, és ajánlkozott, hogy ő segít.

Ez a fiú arról volt nevezetes, hogy egyszer kiszerezte a kézigránájából a gyújtót, és azt addig piszkálta, amíg fel nem robbant a kezében. Ami akkorát dördült, mintha az egész századszint le akart volna szakadni. Mindenki a közös zuhanyozóba szaladt, ahol a fiú még mindig mozdulatlanul állt a sokk hatása alatt. Igazi vérfürdőre értünk: arca, keze, mindene vértől csöpögött, ahogy a tükrökön és a csempén is az folyt. A következő pillanatban kiderült, hogy, jöllehet a szétrepülő szilánkok rengeteg apró karcólást ejtettek rajta, de például a szemét nem vitték ki.

Mondván, hogy legyünk túl a dolgon takarodó előtt, a mesterlövész fiúval kioldalogtunk a körletből, majd továbbmentünk a folyosón a paravánok között, amelyek válaszfalként szolgálva, a BNV hatalmas csarnokát kisebb helyiségekre osztották, miközben odafentről mindegyikbe ugyanaz a magasságos mennyezet nézett be, ahonnan az acélgerendákra függesztett reflektorok éjjel-nappal világítottak ránk. A fekete mosogató melletti takarítóeszköz-tárolóban megmutattam, hogy mit találtam ki. Lefektettem egy cirokseprűt a földre, a nyelére ráhelyeztem a kisujjamat, amire újabb cirokseprű nyelét tettem keresztben, és mondtam a mesterlövésznek, hogy ugorjon rá páros lábbal az így keletkezett „satura”. A mesterlövész szeme felcsillant, buzgón bólogatott, két lépésből nekifutott, dobantott, de az ugrása nem sikerült. Klaffogó papucsban volt, aminek a talpa megcsúszott a söprűnyélen, és fenékre esett. Az ujjamat a súly oldalról érte, nem ütést kapott, inkább morzsolódott. Amikor felemeltem, a szemem előtt dagadt háromszorosára, mintha egy gyorsított filmet néznék.

– Na, eltörött? – kérdezte reménykedve a mesterlövész.

– A fájdalom alapján azt mondanám.

– Mozzatni tudod?

Tudtam.

– Fasz törött el – sóhajtott nekikeseredve. – Megint elcsesztem valamit.

– Próbáljuk még – ajánlottam, és biztatón megveregettem a vállát az egészséges kezemmel.

A kisujj a másodszori ugrásra sem törött el, és nagyobbra sem dagadt, csak mintha érzéstelenítették volna. A harmadszori ugrásra elszédültem, és hányingerem lett.

A mesterlövész odaguggolt mellém, megtapogatta a kisujjat.

– Olyan, mintha gumitömrlőt húztál volna rá, ezt a bűdös életben nem törjük el. Különben is hülye választás volt. Bal kézen kisujj. Azt hiszed, nem tűnne fel, hogy direkt csináltad? Mehetnél a futkosóra.

Felsegített, odavezetett a tároló kijáratához. Megfogta a jobb kezemet, felemelte, és kedvtelve nézegette az ujjaimat.

– Ezt túlbonyolítottad, de majd én leegyszerűsítem. Mondjuk, legyen a gyűrűs. Azt szépen kinyújtod, úgy, a többit meg visszahajtom.

Magányosan meredő gyűrűsujjamat rátette az ajtókeret peremére.

– Nem kényeskedik, ott tartja a katona – mondta szigorúan, miközben hátrébb lépett, megmarkolta a kilincset, és teljes erejéből becsapta az ajtót.

– Most mozgasd!

Mozgattam. Ez most nem dagadt fel, de a zár fémszegélye lenyúzta rajta a bőrt, és vérzett.

A mesterlövész arca, ami az előbb még diadalmasan ragyogott, elszürkült, kis híján elpityeredett.

Egyik kezem se volt használható állapotban, ezért baráti gesztus gyanánt a könyökömmel böktém oldalba, és bocsánatkérően megjegyeztem:

– Nem a te hibád, a csontjaim túl kemények.

Másnap hajnalban már az ébresztő előtt felrázott, suttogva mondta, hogy kapjam magamra a mikádómat, és kövessem. Kimentünk a csarnokból, a szokásos cigarettázóhelyünk felé tartva büszkén újságolta:

– Kiszuperált acélkereteket találtam, és bütyköltem belőlük valamit az éjjel.

Miután odaértünk a szerkezethez, rábökött.

– Ez az. Hasonló elven működik, mint a guillotine.

– De én nem levágni akarom az ujjam, baszd meg, hanem eltörni.

Nagyvonalúan legyintett az akadékoskodásomra.

– Úgy értettem, hogy nem szilánkosra fog törni a csont, hanem szép egyenesre. Tedd oda, először lemodellezzük, hogy ne rinyálgj.

Betettem a meggyötört gyűrűsujjat két élére állított acéllemez közé, a mesterlövész ráhajtott egy harmadikat. Érdeklődve vártam a további ismertetést, ám hirtelen soha nem érzett fájdalom hasított belém, felüvöltöttem. Csak ekkor értettem meg azt, amit az előző pillanatban láttam: hogy a mesterlövész egy kézigránát nagyságú kővel orvul lesújtott.

– Nem akartam, hogy feleslegesen izgulj miatta – mentegetőzött. – Na, mozog? – kérdezte aggódó várakozással.

Nem mozgott, csak reszketett, amikor megpróbáltam behajlítani.

– Na, milyen munkát végzett Lajcsi bácsi a guillotine-jával? – rikkantotta el magát a mesterlövész, magára érte a Lajcsi bácsit, és kedélyesen hátba vágott.

Ébresztő után, amikor beosztottak bennünket, a fekete mosogatót elcseréltem valakivel, akinek egyébként páncélszekrényeket kellett volna cipelnie a tiszti irodákban. A gyengélkedőre már azzal mentem el, hogy az egyik szekrény az ujjamra esett. A tizedesünk megint átkísért a közeli kórházba, ahol megröntgeneztek, megállapították a törést a középső ujjpercen, az ujjamra egy szivacsos bélésű alumíniumsínt hajtogattak, tapasztcsikkal rögzítették, és így kikészítve már másnap hazautazhattam betegszabadságra. Egy hónapot magoltam, és harmadszorra felvettek a bölcsészkarra.

Közben a mesterlövésznek még négy kliense lett, akik a guillotine-jához járultak, hogy eltöressék az ujjukat. A négy ujjtörés néhány nap leforgása alatt már az ezredparancsnokságnak is feltűnt. Mégsem küldtek senkit hadbíróságra, ahol öncsonkításért néhány év börtön járhatott volna, mivel a századunkban éppen az előző héten volt egy öngyilkosság. Az történt, hogy az egyik előfelvételis katona őrszolgálatot teljesített éleslőszerral a BNV drótkerítésén belül, és miközben a kerítésen kívül elcsörömpölt az egyik kora reggeli 29-es villamos, zsúfolásig telve munkába igyekvő emberekkel, ő a szájába vette a géppisztoly csövét, és meghúzta a ravaszt. Az utasok olyan közlelő volt az eset szemtanúi, hogy többeknek arcába fröccsent az agyvelő a félig lehúzott ablakon át. Hiába, hogy a sajtó hallgatott, mint a sír, Kőbányán, majd egész Budapesten napokig másról sem beszéltek az emberek. A hadügyminisztériumnak nem hiányzott az újabb botrány, az ujjtörötteket ezredszinten büntették meg: nem mehettek betegszabadságra, ellenben kiosztottak rájuk és a mesterlövészre két hét fogdát. Én jóval az április 4-ei katonai parádé után érkeztem vissza Bajára, ahová közben hazavezényelték a századunkat, és ahol a zászlóaljnál úgy tudták, hogy az ujjtöréses ügyet lezárták már magasabb szinten, így elkerültem a felelősségre vonást.

*

Megnéztük a bejáratnál kifüggesztett, végeérhetetlennek ható névsort, amely szerint a BNV csarnokai közül ugyanabba osztottak be vizsgázni mindhárman, mint ahol húsz évvel azelőtt a körletünk és a konyha is volt a fekete mosogatóval – amit jó előjelnek vettem. Miután megtaláltuk a csarnokot, és beléptünk, felnéztem a magas mennyezetre, ahonnan az acélgerendákra függesztve ugyanúgy világítottak ránk a reflektorok, mint annak idején, csak most nem volt kisebb helyiségekre osztva paravánokkal a hatalmas belső tér, ahol az egyszemélyes asztalok több százával, szabályos sorokban sorakoztak. Orsival és Petrával, akivel közben összelekedtünk, az első sorba vonultunk, közvetlenül az egyik vizsgafelügyelő asztalával szemközt, ami nagyjából azon a fertályon állt, ahol annak idején a fekete mosogató vályúja. A vizsgafelügyelő egy francia nő volt, aki mosolyogva nyugtatta meg az aggódó Orsit, hogy ő, tekintettel az állapotára, kivételesen felállhat majd a székéről, és kinyújtóztathatja a derekát a vizsga közben is, ha szükségét érzi. Kedélyesen elcsevegtünk vele még néhány percet, amitől mindhárman bennfentesnek érezhettük magunkat. Szinte már tárgyilagosan állapítottam meg, hogy ezek szerint ilyenfajta munkatársakra számíthatunk Orsival alig néhány hónap múlva Brüsszelben, valamelyik uniós hivatalban. Nem is lesz olyan vaskalapos társaság, gondoltam bizakodva.

Az írásbeli vizsga első fordulója úgy zajlott le, ahogy arra számítottam. A feladatok közül, amelyek az Unió történetére vonatkoztak, alig akadt, amelyiknél el kellett volna töprengenem a helyes válaszon. Amikor odaintettem magamhoz a vizsgafelügyelőnket, hogy beszedje tőlem a kitöltött tesztet, még mindenki a papírjai fölé hajolva körmölt.

Tudtam, hogy a második forduló, a szövegértés lesz majd a nehezebb, de nem aggódtam, mert itt elég volt annyit teljesíteni, hogy meg ne bukjon az ember – az összpontszámot tekintve alig volt jelentősége. Miután felbontottam a borítékot, és olvasni kezdtem a francia nyelvű tesztor első szövegét – történetesen a mamótechnikai fejlődés jelentőségéről –, nagy nyugalom fogott el. Kezdeti vizsgadrukkom megfeszített figyelmé nemesedett, amivel kristálytisztán átlátni véltem a jelentésrészletek finom különbségeit és az általuk kiadott nagyobb összefüggéseket. Az értelmezésben az sem akasztott meg, hogy két szakszó ismeretlenül csengett. Csak miután egyenletes tempóval átolvastam a szövegre vonatkozó három állítást, akkor csodálkoztam el, hogy mind a három tökéletesen helyes, jóllehet csupán az egyiknek lett volna szabad annak lennie. A több hónapos felkészülés miatt tudtam, hogy a rendelkezésre álló idő nagyon szűkös, és csak a szöveg egyszeri, gyors végigolvasására elég, de reméltem, hogy az egymondatnyi állítások újbóli átfutása még kijön belőle. Csakhogy másodjára alig lettem okosabb: csak az egyik állítást tudtam volna kizárni mint hamisat, de még ebben sem voltam biztos. Miközben pedig magának a szövegnek az a finom szövésű értelmi hálója, ami az előbb még jól áttekinthetően kifeszült gondolkodásom elvont terében, az alatt a néhány másodperc alatt, amíg máshová figyeltem, szakadozni kezdett, lyukak lettek benne.

Mint veszély esetén mindig, gyorsan kivonultam önmagamból, mert a tapasztalataim alapján úgy tudtam, hogy kívülről nézvést általában felfedez az ember valamilyen megoldást még akkor is, amikor belülről már úgy látszik, hogy minden veszve van. Önvédelemből tehát még értetlen megfigyelőként ámuldoztam, hogy jó, mi esik meg éppen velem, aki pedig annyit gyakoroltam, és értelmesnek tudom magam, de már határozottan éreztem, hogy baj van. Nem bánva már, hogy időt veszítek, újraolvastam magát a szöveget is, de még rosszabb lett: a kifeszített értelmi háló helyén egyetlen nagy lyuk ásított. Gépiesen továbbhaladva elolvastam harmadszorra is az állításokat, és most már azt se láttam át, hogy egyáltalán a szövegre vonatkoznának.

Amikor a segítségre szoruló ember önkéntelen mozdulatával felpillantottam a papírról, azt láttam, hogy a vizsgafelügyelő, aki a vizsgázókkal szemben, mintegy háromméternyire ült tőlem, egyszerre mintha elindult volna. Miközben pedig mozdulatlan maradt, lassan távolodni kezdett, mintha az asztala egy leszakadó jégtáblán állva elsodródna. A mosolygós női arc, amelyre fél órája még olyan otthonos érzésekkel néztem, mintha egy majdani munkatársnőmet látnám, ekkorra riasztóan idegen lett, szinte már nem is emberi, mint egy marslakóé. Kétségbeesett erőfeszítéssel emlékeztetnem kellett magam, hogy egy elfajuló látomás rabja vagyok, amíg vissza nem tért a szemem elé a valóságos kép néhány hosszúra nyúlt másodperc után. A megőrülés rettenete elillant, helyét annak a világos tudata foglalta el, hogy egy álomnak vége van.

Körbepillantottam, és ameddig elláttam, a hatalmas csarnokban több száz ember ült a saját egyszemélyes asztalánál, és a papír fölé hajolva töltötte ki a tesztjét franciául, németül vagy angolul. Hogyan is hihettem, hogy különb vagyok náluk? Úgy tettem, mintha nem ismerném magam, mintha nem tudnám, hogy igenis lassú a felfogásom, hogy nekem idő kell, amíg átrágom magam a dolgokon, nekem nem percekbe, de sokszor évekre telik, hogy valamit megértsek. Abban a pillanatban nemcsak azt láttam be, hogy sohase lesz belőlem európai uniós szakfordító, de az a dermesztő távlat is megnyílt előttem, hogy a képességeim alapján jól fizető állásom sem lesz soha, ahogy addig sem volt.

A szorongás addig nem tapasztalt formában érkezett: heves görcsként, amelyet most nemcsak a szokásos módon a gyomromban éreztem, de az egész altestemet összeszorított. Egyszerre azt vettem észre, hogy elvesztettem az ellenőrzést a húgyhólyagom felett.

Legutoljára nyolcévesen esett meg velem hasonló. Akkor a kürtömet cipeltem haza a zeneiskolából. A zeneiskolát én könyörögtem ki magamnak az első osztály utáni nyáron a szüleimnél, mert szerettem volna furulyán játszani, mint Kukorica Jancsi nyáját legeltetve a faluvégen, azt hittem, hogyha összetéveszthetném magam vele, boldogabb lehetnék. Csakhogy a furulyaszakra iratkozottak egy részét túljelentkezés miatt más fúvós hangszerekre irányították át – engem kürtre. A fájdalomtól nem szakadt meg a szívem, ahogy Jancsinak se Iluska haláláról értesülve, pedig én is legalább olyan eltökélten akartam, mint ő, helyette sok bömböléssel és pityergéssel elgyászoltam a furulyát, és a kürtöt végül fizikai okokból nem tudtam megszeretni: egész egyszerűen nem bírtam el. A tokja – földre téve – majdnem a derekamig ért, és már megemelnem sem volt egyszerű, miközben pedig négy hosszú utcán kellett végigvonszolnom a lakásunk és a zeneiskola között. Az egyik ilyen vonszolás alkalmával történt, hogy rám jött a pisilés. Ahhoz, hogy a járókelők szeme láttára végezzem el a dolgomat, már túl nagyfiúnak éreztem magam, meg féltem, hogy a felnőttek úgyis rám fognak pirítani, ezért megpróbáltam visszatartani hazáig. De a súlyos hangszert cipelve olyan lassan haladtam, hogy legvégül kénytelen voltam mindent a nadrágomba eresztetni. Éreztem, ahogy a meleg folyadék végigömlik a combomon, lábszáramon, majd a könnyeimen keresztül láttam, hogy a nadrágszárból alul kifolyik, és tócsába gyűlik az aszfalton.

A BNV csarnokában ülve alig egy hónappal voltam a negyvenegyedik születésnapom után, amelyre Orsi az évben is külön gesztenyetortával rukkolt elő, mint anyám néha gyerekkoromban. Meglett férfi voltam életem delelőjén, ennek ellenére magam alá vizeltem. Miután felfogtam, hogy éppen behugyozom, visszanyertem az uralmamot az inger felett, és meg tudtam állítani a folyást. Azt éreztem, hogy lucskos lettem alul, de azt nem, hogy mennyire. Feltűnés nélkül hátrattoltam a széket, lenéztem az asztal alá: a linóleumpadlón nem állt tócsa, megemeltem az ülepemet: a szék ülőkéje se tocsogott. A nadrágom elején volt csak egy nagy sötét folt, amely a kitapogatott nedveség alapján áthúzódott a fenekem egy részére is. Szerencsére a szék támlájára vetve lógott a pulóverem, amit felköthettem a derekamra, hogy álcázzam a szégyenemet. Bár ura lettem újra a húgyhólyagomnak, a szorongásom nem múlt el, inkább fokozódott, átcsapott rettegésbe. A pánikot attól, hogy rám szakad az ég, jól ismertem a korábbi időkben. Tudtam, hogy csak úgy csillapul, ha elmenekülök. Hátrafordulva lerántottam a széktámláról a pulóveremet, hogy majd magamra kanyaríthassam, mielőtt felállok, amikor összetalálkozott a pillantásom a mögöttem ülő Orsiéval. A tekintete az összpontosítás miatt addig befelé irányult, néhány másodpercbe telt, hogy igazából észrevegyen, de azután úgy megnézett magának, mintha mindent, ami az utolsó tíz percben történt velem, kiolvasott volna a szememből. Láttam, hogy elváltoznak a vonásai, és az arcát mély szánalom önti el.

Mégsem ugrottam fel, hogy meneküljek.